

NAMIK KEMÂL'İN BİLİNMEYEN BİR MEKTUBU

Dr. MUHİBBE DARGA — Dr. ALİ ALPARSLAN

Babam Dr. Ahmed Sait Darga'nın 1963 yılında ölümünden sonra ailemize intikal eden evrak düzenlenirken, büyük babam Mabeyinci Mehmed Emin Bey'e¹ yazılmış olan mektuplar arasında "Kardeşin Kemâl" imzasını taşıyan 9 Zilhicce 1298 tarihli bir mektup ilgimizi çekti. Mektubun içinde geçen konulardan ve imzasından yazanın, büyük babamın gençlik yıllarında tanıdığı ve dostluk kurduğu büyük vatan şairi ve tiyatro yazarı Namık Kemâl olduğu anlaşılmaktadır².

Büyük babam Mehmed Emin Bey 1855 yılında Dağıstan'da Şeki şehrinde doğmuş ve 1925 yılında İstanbul'da vefat etmiştir. Marsilya'da yedi yaşında, Katolik lisesinde başladığı tahsilini yirmi yaşında bitirdikten sonra memleketine dönmüştür. O zamanlar Dağıstan'da oturan ailemiz iş icabı İstanbul ile daimî irtibattaydı. Yaradılış itibariyle şair ve edip olan Mehmed Emin Bey, hayatı boyunca edebiyat ve sosyal bilimlere büyük sevgisi olan bir zattı³. Mehmed Emin Bey, yirmi yaşlarında İstanbul'da ruhî bir sarsıntı geçirmiş ve tedavi eden doktorun tavsiyesi üzerine uzun bir seyahate çıkmıştır. Seyahat için seçtiği yerler Orta Asya ve oradaki Türklerle meskûn şehirler olmuştur.

Bu gezi süresince Mehmed Emin Bey anılarını ve gördüklerini kaleme almış ve bu seyahat notları bir seyahatname olarak zamanının aydın yazarı ve aynı zamanda kendisinin hâmisî ve yakın dostu olan Ahmed Mithat Efendi'nin çıkardığı "Tercüman-ı Hakikat" gazetesinde neşredilmiştir⁴. Aynı eser İngiltere'de neşredilen "Times" gazetesinde de basılmıştır.

¹ Krş. Tahsin Paşa, Abdülhamid ve Yıldız Hâtıraları, İstanbul, 1931, s. 296.

² Bk. burada neşredilen mektub s. 359, 360, mektupta iki tarih vardır.

³ Seyyah Mehmed Emin, İstanbul'dan Asya-yı Vustâya Seyahat, İstanbul, 1295; M. Emin, Musavver tarif-i ümem, Dersaadet (İstanbul), Matbaa-i Osmaniye 1308; —, Musavver tarif-i hayvanat, Dersaadet (İstanbul), Matbaa-i Osmaniye 1310; —, Mélange de poésies turques et persanes, Constantinople (İstanbul) 1912: Jules Verne'den tercümeler:

Beş haftalık balon ile seyahat, Dersaadet (İstanbul) 1305; Merkez-i arzdeki seyahat, Dersaadet (İstanbul) 1306.

⁴ Seyyah Mehmet Emin, İstanbul'dan Asya-yı Vustâya Seyahat, İstanbul 1295.

Büyük babam Mehmed Emin Bey ile şair ve yazar Namık Kemâl'in tanışıp dostluk kurmalarının Asya gezisi dönüşü, 1876 yıllarına tesadüf ettiğini tahmin ediyoruz.

"Tercüman-ı Hakikat" gazetesinde yayınlanan "Seyahatname" yeni tahta çıkan Sultan II. Abdülhamid'in ilgisini çekerek, yazar, Ahmed Mithat Efendi vasıtasıyla saraya davet olunmuştur. Bu ziyaret esnasında Sultan, kendisine saray kitaplığının kütüphaneciliğini teklif etmiştir. Mehmed Emin Bey bu vazifeyi kabul ederek kütüphanede altı ay çalışmış ve sonra mabeyinci tayin olunmuş ve bu görevde Sultan II. Abdülhamid'in tahttan indirilişine (1908) kadar kalmıştır.

Büyük babam Mehmed Emin Bey'e mabeyinciliği boyunca daha ziyade hariciye ve kültür alanında vazife verilmiştir. Kendisi Bâbüâlideki gazeteci ve yazarlar ile ilişkilerini devam ettirmiş ve bu arada Şair Namık Kemâl ile de dostluğu gelişmiş olmalıdır.

Okuyuculara burada sunduğumuz mektubun içindekilerden anlaşıldığı gibi Namık Kemâl, Sultana yapılan haksız bir ithamın kurbanı olmuş ve dostu mabeyinci Mehmed Emin Bey'e bu mektubu yazarak ona samimî bir şekilde hitap ile vaziyeti izah etmiştir. O, bu mektubunda, zamanın ricalinden alaylı bir ifade ile bahsetmiş, onları yermiş ve arkadaşının tavassutunu istemiştir. Mektupta en ilgi çekici taraflardan biri Namık Kemâl'in tiyatro konusuna değinmesi ve bu vesile ile piyesi, "Celâl" den bahsetmesidir⁵. Bu suretle sadece "Kardeşin Kemâl" imzasını taşıyan mektubun, şair ve yazar Namık Kemâl tarafından yazıldığına şüphe yoktur.

Bu mektubu ailece ilgi çekici bulduk. Bilhassa tarihçi ve türkologlar için değerli ve aydınlatıcı bir belge olduğuna inanarak ve Edebiyat Fakültesi Türkoloji Bölümü Profesörlerinden Sayın Prof. Dr. Sadettin Buluç'un teşviki ile yayınlamağa karar verdik. İhtisas sahamıza girmediği için mektubun ilmî değerlendirilmesini arkadaşım kıymetli türkolog Doç. Dr. Ali Alparslan'a bırakmağı zevkli bir vazife biliyorum. Burada kendisine zahmetlerinden dolayı candan teşekkürlerimi sunarım.

Namık Kemâl'in mektupları, devrinin birçok meselelerini aydınlatması bakımından büyük bir önem taşır. O devre ait mektuplar,

⁵ Bk. Mektup, s. 362.

bazı meselelerin gazetelerde yazılamaması ve intişar imkânı bulamaması sebebiyle şahıslar arasında fikir teatisi karakterini taşımaktadır. Nitekim Namık Kemâl'in mektupları da bize onun içtimalı, fikrî faaliyetleri hakkında bilgi vermekte ve mücadele sahasının genişliğini göstermektedir. Bu mektupların, bilhassa tarihî ve edebî tetkikler için kıymetli birer vesika olduğu şüphesizdir: N. Kemâl'in mektuplarının çoğu Zeynelâbidin Reşid ve Ebuzziya Tevfik tarafından neşredilmiştir⁶. Sonradan bazı mektupları da İsmail H. Uzunçarşılı tarafından Belleten'de yayımlandı⁷. Kemâl'in mektuplarının mühim bir kısmının kaybolmuş olduğunda şüphe yoktur. Abdülhak Hâmid'in ve Nâzım Paşa'nın hatıralarında, İbnül Emin'in "Son Asır Türk Şairleri" indeki N. Kemâl maddesinde, Mithad Cemâl'in "N. Kemâl Hakkında Ufak Notlar" adlı seri makalesinde parçalar halinde neşredilenlerin haricinde, Reji komiseri Nuri Bey'de ve Sakız mutasarrıflığında tahrirat kâtibi Hüseyin Hilmi Bey⁸ ve daha birçok kimselerdeki mektupların ne olduğu bilinmemektedir⁹.

Namık Kemâl, bu altı sahifelik mektubunu, Midilli'de tiyatro kurmak ve memur maaşlarından yüzde on veya beş nisbetindeki kesintiyi bu mevhum tiyatronun ikmâline harcamak ve kendi eserlerini oynamak hususunda, hakkında uydurulan rivayet ve isnatlara karşı kaleme almıştır. Hattâ rivayete göre bir defasında bu tiyatrodâ devrilmiştir.¹⁰

Mektupta bu şayanın kimden ve nasıl öğrenildiği hususunda bir bilgi olmayıp Mehmed Emin Bey'e hitaben Padişah II. Abdülhamid'in bu rivayetleri mahallinde tahkik ettirebileceği¹¹ ve böylelikle hakikatin meydana çıkacağı bildirilmektedir.

Namık Kemâl, bu küçük girişten sonra bu tiyatro meselesiyle alakalı diğer meselelere temas ile bu tiyatro işinin yanlışlığını izaha

⁶ Şerif Hulûsi, N. Kemâl'in eserleri (Bk. N. Kemâl hakkında Dil ve Tarih-Coğrafya Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı neşriyatı No. 2. İst. 1942, s. 308).

⁷ İ. H. Uzunçarşılı, N. Kemâl'in Abdülhamid'e takdim ettiği arizalarla Ebuzziya Tevfik Bey'e yolladığı bazı mektuplar, Belleten, 1947, c. XI. Sayı. 42, s. 237-297.

⁸ 1908 Meşrutiyetinde Sadrazam olan Hüseyin Hilmi Paşa.

⁹ Şerif Hulûsi'nin yukarıda adı geçen makalesi, s. 309. Namık Kemâl'in mektupları hakkında krş. F. A. Tansel, Namık Kemâl'in hususî mektupları, Ankara 1967 (T. T. K. Yayınları II-Seri No. 22). Bu eser 1865-1876 yıllarının mektuplarını kapsamaktadır.

¹⁰ Mektup, s. 359.

¹¹ Mektup, s. 360.

çalışıyor. İfadesinden öğrendiğimize göre, mektubun yazılmasından bir yıl evvel Güllü Agop tiyatrosundan bir grub Selânik ve Çanakkale'de bir müddet temsillerde bulunduktan sonra Midilli'ye gelmiş ve orada yirmi, yirmibeş kadar eser oynamış. Bunlar arasında kendisinin Magosa'da zindanda iken yazdığı ve yine Magosa'da zindanda iken, İstanbul'da basıldığını ve oynandığını işittiği "Zavallı Çocuk" ile "Âkif Bey" piyesleri de vardı¹².

Güllü Agop grubu, tiyatrolarını kendileri tutmuş ve tanzim etmişlerdi. Namık Kemâl de piyeslerinin oynandığı gecelerin ekserisinde hazır bulunmuştu. Kendisine on abone tahmil edilmiş ve memurların çoğu onun verdiği biletler sayesinde tiyatroya gitmişlerdi¹³.

Yine Namık Kemâl, bu yukarda zikredilen rivayet münasebetiyle önceleri Cezair-i Bahr-i Sefid valisi olan zamanın hariciye nazırı Said Paşa'ya¹⁴ temas ile onun kendisi hakkındaki tertiplerini anlatmaktadır. Güya Namık Kemâl, Rusya'yı tahkir eden bir tiyatro yazmış ve oynamış ve Midilli Rus konsolos vekili, bu hususu İzmir Rus konsolosuna bildirmiş. Namık Kemâl bu hâdiseler dolayısıyla Said Paşa'yı konsolos vekiline "hempalık" ile itham etmektedir¹⁵. Mektubun ifadesine göre Midilli'de bir tiyatro kurulduğu rivayetleri Said Paşa'nın zannı ve tertibidir¹⁶.

Bundan başka Namık Kemâl, Said Paşa'nın kendi hakkında "Kemâl, Ahmed Vefik kabilindedir. O da tiyatro yazıyor. Konsoloları ötedenberi haiz oldukları imtiyazdan bile mahrum ediyor. Bu cihetle A. Vefik'ten bile şenîdir. Ne çare ki padişah'tan himaye görüyor" sözleri dolayısıyla mevzuu A. Vefik Paşa'ya getiriyor. Bildiğimiz gibi Namık Kemâl, A. Vefik Paşa'yı hiç sevmezdi. Bu mektuptan bir kere daha A. Vefik'i hiç taklit ve takdir etmediğini öğreniyoruz¹⁷.

Bu mektup münasebetiyle ayrıca Kemâl'in Midilli'de tiyatro yazmadığını yalnız Celâl'i ikmâl¹⁸ ve onu M. Emin Bey vasıtasıyla

¹² Mektup, s. 360.

¹³ Mektup, s. 360.

¹⁴ Adı geçen Sait Paşa, Kürt Sait Paşa lâkabı ile tanınmaktadır. Süleymaniyeli (Irak) Hüseyin Paşa'nın oğludur. Krş. Hariciye Nezareti Salnamesi 2. defa, İstanbul 1306, s. 75.

¹⁵ Mektup, s. 361.

¹⁶ Mektup, s. 361.

¹⁷ Mektup, s. 361-8.

¹⁸ Mektup, s. 362.

padişaha takdim ettiğine muttali oluyoruz¹⁹. Bilindiği gibi, Midilli'de ikmâl edilmesi cihetiyle bazıları, Celâl'in Midilli'de yazıldığını zannetmişlerdir²⁰. Bu zannın yanlışlığı bu mektupla bir kere daha ortadan kalkmaktadır.

Namık Kemâl, tiyatro vasıtasıyla da dilin terakkisine hizmet edileceğine kani bir insandı. Bu husus mektupta tezahür etmektedir²¹. Son sahifede gazetelerin neşriyatına temas ile "Edepsiz gazetelerin daima edepsiz vükelâya ve edepsiz memurlara vasita olduğunu da bilirim" diyerek Midilli için uydurulan bu tiyatro rivayetinden dolayı II. Abdülhamid'den emin olduğunu bildiriyor. Mektubun başında 1299 sonunda da 1298 senesi yazılıdır. İkisinden biri yanlış olsa gerektir.

Hulâsa olarak Kemâl, M. Emin Bey'e yazdığı bu mektupta bu tiyatro rivayetine inanılmamasını istemektedir. Mektubun asıl ehemmiyeti yukarda işaret ettiğimiz tarihî ve edebî noktalara ışık tutmasıdır. Biz daha fazla bir şey söylemiyerek sözü, tarihçilere ve Tanzimat devri edebiyatını tetkik edenlere bırakıyoruz.

Beyim,

7. Zilhicce sene 99 tarihli mektubunu aldım. Bu hafta Midillü'ye Nemçe vapuru uğramamış ve binaenaleyh mektubun İzmir'den dolaşarak geçmiş olduğundan elime yarı gecede geçebildi. Bereket versin ki vapur biraz eğlenecek; ben de cevabını verebileceğim.

Ettiğin istizahı ferman-ı veliyy-i nimetle olduğunu söylüyorsun. Ben de o fermana hürmeten izah-ı meram ediyorum.

Rivâyete göre ben burada bir tiyatro yapmışım. O tiyatrodaki kendi eserlerimi oynatmışım. Memurinin maaşından yüzde on veya beş nisbetinde bir şey katederek tiyatronun ikmalâtına tahsis etmişim, hattâ locanın birinde devrilmişim!

Şevketmeab efendimizin elbette asdıkâdan bendeleri vardır. Onlardan birini gönderirler. Midillü'de tiyatro var mıdır, memur

¹⁹ Kemâl, Celâl'i Abdülhamid'e takdim ile rütbesinin bir dereceye yükseltmesini rica etmişti. Bk. İbnülemin Mahmut Kemâl, Son Asır Türk şairleri, s. 826, n. 3.

²⁰ M. Kaplan, N. Kemâl hayatı ve eserleri, İst. 1948, s. 182; F. A. Tansel, Namık Kemâl'in Midilli'de yazdığı manzum ve mensur eserler, Türkiyat Mecmuası XII (1955), s. 57 v. d.

²¹ Mektup, s. 362.

maaşlarından, tekaüd sandığından başka bir behane ile para kesiliyor mu; Kemâl, locada veya tiyatrodaki devriler takımından mıdır? Buralarını pek güzel, pek kolay tahkik ettirebilirler.

Buraya geçen kış mahud Güllü Agop takımının bir cüzü geldi. Bu cüz Selânik'te Çanakkalesi'nde bir hayli müddet sanatlarını icra ettikten sonra burada da yirmi, yirmi beş kadar oyun oynadılar. Oynadıkları oyunlarda benim Magosa zindanında iken yazdığım ve yine Magosa zindanında iken İstanbul'da basıldığını, oynandığını işittiğim Zavallı Çocuk ile Akif Bey'i de oynadılar. Tiyatrolarını kendileri tutmuş, kendileri tanzim etmiş idi. Oldukça maharetle icra-yı san'at eylediklerinden ben de oyun oynadıkları gecelerin ekserinde hazır bulundum. Memurlardan maaş kesmeğe ne hacet. Bana on abone tahmil ettiklerinden, gelen memurların bir çoğu da benim verdiğim biletler sayesinde gelirdi. Locada veyahud locadan devrilmiş olsam, bir tarafım kırılmak, ezilmek lâzım gelirdi. Hiç olmazsa birkaç gün yatakta kahrıdım. Elhamdülillâh tamm-ül-âzayım. Yatağa düşecek kadar hastalandığım da yoktur.

Midillü'de tiyatro bulunduğu zaman Cezayir-i Bahr-i Sefid valisi, şimdi hariciye nazırı olan devletlü Said Paşa hazretleri idi. Bilmem neden iktiza etmiş ki Midillü mutasarrıfı, tiyatro yapmak, tiyatro yazmak, tiyatrodaki düşmek ile vakit geçirdiği halde azletmeğe ve hattâ azlettirmek için bir hakikat, bir şikâyet beyan etmeğe muktedir olmamış; valilik şanı, maiyetinde bulunan memurların seyyiatını da setretmek mi imiş !! Fesubhanallah!

Müşârünileyh hazretleri valilikte buldukları zaman aleyhime bir mahzar tertip ettirmek için Midillü'ye kadar adam göndermiş ve burada bulunan birkaç edepsiz, kendilerinin veyahud adamlarının tertib ettikleri varakpareyi imza ettirmiş ve fakat ehl-i ırz guruhundan gördüğü muhalefet ve himayet-i mahsusa-i padişahiye igtiraren gösterceğinden emin olduğu mukavemet korkusuyla resmen takdim ettirmeğe cesaret edememiş idi.

O sırada idi ki Midillü Rum mektebi hocası, Yulone (?) namında rumca bir tiyatro tertip etmiş ve basılması için mutasarrıflık makamına müracaat eylemiş idi. Böyle şeylerde merci, maarif nezareti olduğunu beyan ettim. Aradan bir ay geçer geçmez benim haddini bildirmekle ve Said Paşa hazretlerinin burada buldukları zaman her nasılsa aralarında hasıl olmuş olan ülfet-i uhuvvetkâraneyi tecdid etmekle meşgul olduğumuz Rusya konsolos vekili, benim güya Rus-

بسم

در آنچه در این مکتوب آمده بود خسته شدیم و ایوب را در آن سیه و بنا بر علم غیب
 انبیا در آن روز کجاست و این خسته اند ما را بر یک ده که بگری برکت و بر سیه که و ایوب
 بر آن گفته است که به هر جوانی و بر یک حکم
 این ملک استغفار و نجات و نفعند او یعنی سید سید ملک به در او فایده صدمه انصاف لازم

ایوب

روایت کن به بوزله بنیان و بنامم او بنام خود که از آن روزی او بنام سید ملک
 معتمد بودم اندر و با بسه نشین بر بی قطع ابرک بنام و نیک آملانه می صحبت کنیم
 حتی بوجه نیک بر زده در دستم !!
 سونجی است از نیک است اصفا در بر لری و در اندر بر بی کند در بر بر لری و ناز و زاری
 ملوک معتمد در تقاعد ضعیف نشین بر پایه ایلیا سید سید
 بود بر بی ملک کوزل ملک و ناز خسته انبیا بر بلور

بود که خفته هر دو کله غیب از قندک بر فرق کله دی بوجره ساد بون هفت فتنه
 خلی دست صغیری ابراسکله هکله بوده ده کبری کبری بسده قدر اوین اوینار ایدر اوینار
 اوینارده نیم مغوس زدن کجه باز دهم به مغوس زدن کجه استوارون صلیقنی اوینار
 استیکم زوالی هر دو کله کله کی در اوینار ایدر باز لوی کله کله کله کله کله کله کله
 استیکم ایدی اولدوچ یازده اهرار صغیر ایدر کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 هر دو کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 نیم و بر دیکم بندر سینه کله دی بوجره و جود بوجره و جود بوجره و جود بوجره
 لازم کله دی جوج ایدر بوجره کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله

منه لیکم ده بوجره
 مدلوله یاخدر بولدی نهان هر بوجره کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 بولم نه ایدر صغیر کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 و لیکم سانه صغیر بولدی کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 متایه هر بوجره و لیکم بولدی کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله
 بولم نه بولدی بولدی کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله کله

جملہ مضامین میں فقط اہل عرض کروند نہ تو رہی مخالف و عین موافق
 بار شہر اعتدال کو نہ بلکہ اول یعنی معاون فوراً سید رکما تقدم آید بلکہ
 صابنہ ایچ ماسی
 اوج وہ آری نہ ملو و مکنی خواہی جہنہ راندہ ر و جو مرتبہ تیسہ و صلیب
 متعلقہ تمام مہجہ آید بولہ تیرہ مرع مع صاف تیرہ راز اربعین ساجہ
 انہم ای دہری کچھ کچھ سم عری سید بر مکہ وسیع سہ ہفتہ بیک بارہ اولہ قوی
 زندہ لہذا سے اے لہذا اصل راسد اولہ الف حق ہمارا ہی کجہ بد جملہ سوال اور
 روسہ فونسی و کی تہ کیا روسہ کچھ کچھ بر تازہ با یعنی وحی اور یعنی صرف
 ساجہ ایچ فونسی سجا نہ بیار آید ضلع اسٹورہ تہ بر صواب الہدی
 لہذا کہ معی فل صیہ وہ صیہ ایہ سورہ ملو روسہ فونسی و کیلہ دولتہ تہ وحی
 صیہ حکمت و طاقت و عطا ہوتی قریبہ کچھ فونسی کیلہ ہمیا لہذا معنی اصبار
 ایدہ خالصہ نظر ہر بیک نتیجہ اصرار ہر سارہ والی اکہ بندہ اولی اول و حق
 انہی سجا اوگر نہ ہی برن کھن ای معی ہر دہ ہفتہ اور ویر
 اول آید بیک ای کی ملو و تازہ مہود اکہ بالخاصہ ہفتہ حکمہ ویا اجملہ
 کینی فرقت وقت استعمال اجملہ کچھ کچھ صلاہ قول فرما نہ ایچ ایلہ

هیچ برنی سوچم جهان را ایچ سیه کیمه ^۱ خط اور لرگنسته حسنه وانده بار ایله کاهی
 مثال مردم مقصی زمانه دولنده سولبر ^۲ قبله اوله روه ملوده سوری مقصور اولام
 برنانه وی موهود فیکای بنه ^۳ او جانوریم طرفه بیه یلینینی ^۴ ویا نور لیک معاشی کسک
 سیه سنده سبندی که روضه بونسه ^۵ تعجب اونمز ^۶ ذاتا خایجه نظری برشا هونر نوله
 نظر صبری ^۷ هیچ کوی بدکم کر لعلینه ^۸ ابدی کیمه ^۹ حکمی بله بیورم ^{۱۰} ایدیه بیورم
 سوندر وارکم ساریه ^{۱۱} هر زنی ^{۱۲} فرنگ ^{۱۳} فدیج ^{۱۴} هدر ^{۱۵} فرقه ^{۱۶} دست ^{۱۷} فرانسیم ^{۱۸} سوچکده ^{۱۹} هیچ ^{۲۰} برکنده
 هیچ برفه منقوله ^{۲۱} بلکه ناک ^{۲۲} معنای ^{۲۳} بله ^{۲۴} بلکه ^{۲۵} بربر ^{۲۶} رضای ^{۲۷} من ^{۲۸} لغا ^{۲۹} لغنه ^{۳۰} شمس ^{۳۱} در ^{۳۲} صوم
 اویسنه ^{۳۳} مقصده ^{۳۴} ایلانده ^{۳۵} قطع ^{۳۶} نظر ^{۳۷} سطحی ^{۳۸} هر ^{۳۹} زنی ^{۴۰} بار ^{۴۱} منقده ^{۴۲} اول ^{۴۳} لغی ^{۴۴} عالم ^{۴۵} جریح ^{۴۶} اول ^{۴۷} لغی
 کی ^{۴۸} اول ^{۴۹} طوره ^{۵۰} نه ^{۵۱} اول ^{۵۲} ایچ ^{۵۳} قصه ^{۵۴} اول ^{۵۵} لغنه ^{۵۶} بد ^{۵۷} اجناه ^{۵۸} هیل ^{۵۹} ایکنزه ^{۶۰} عالی ^{۶۱} ش ^{۶۲} من ^{۶۳} سلا ^{۶۴} لغنی ^{۶۵} کنه ^{۶۶} نیج
 بغیر ^{۶۷} انبیا ^{۶۸} و ^{۶۹} هر ^{۷۰} صی ^{۷۱} جه ^{۷۲} سدر ^{۷۳} مقدر ^{۷۴} عید ^{۷۵} لیکنه ^{۷۶} محل ^{۷۷} اصیبه ^{۷۸} ده ^{۷۹} بکار ^{۸۰} اول ^{۸۱} هویا ^{۸۲} بیه ^{۸۳} ایدیه ^{۸۴} سدر ^{۸۵} لیک
 کمال ^{۸۶} احمد ^{۸۷} و ^{۸۸} فیه ^{۸۹} فیلده ^{۹۰} اوم ^{۹۱} بانور ^{۹۲} یایور ^{۹۳} فر ^{۹۴} سدر ^{۹۵} اول ^{۹۶} زنی ^{۹۷} جانور ^{۹۸} اول ^{۹۹} فدیج ^{۱۰۰} نظاره ^{۱۰۱} بیه
 محرم ^{۱۰۲} ایچور ^{۱۰۳} بوه ^{۱۰۴} اول ^{۱۰۵} احمد ^{۱۰۶} و ^{۱۰۷} فیه ^{۱۰۸} بله ^{۱۰۹} شمس ^{۱۱۰} ^{۱۱۱} ^{۱۱۲} ^{۱۱۳} ^{۱۱۴} ^{۱۱۵} ^{۱۱۶} ^{۱۱۷} ^{۱۱۸} ^{۱۱۹} ^{۱۲۰} ^{۱۲۱} ^{۱۲۲} ^{۱۲۳} ^{۱۲۴} ^{۱۲۵} ^{۱۲۶} ^{۱۲۷} ^{۱۲۸} ^{۱۲۹} ^{۱۳۰} ^{۱۳۱} ^{۱۳۲} ^{۱۳۳} ^{۱۳۴} ^{۱۳۵} ^{۱۳۶} ^{۱۳۷} ^{۱۳۸} ^{۱۳۹} ^{۱۴۰} ^{۱۴۱} ^{۱۴۲} ^{۱۴۳} ^{۱۴۴} ^{۱۴۵} ^{۱۴۶} ^{۱۴۷} ^{۱۴۸} ^{۱۴۹} ^{۱۵۰} ^{۱۵۱} ^{۱۵۲} ^{۱۵۳} ^{۱۵۴} ^{۱۵۵} ^{۱۵۶} ^{۱۵۷} ^{۱۵۸} ^{۱۵۹} ^{۱۶۰} ^{۱۶۱} ^{۱۶۲} ^{۱۶۳} ^{۱۶۴} ^{۱۶۵} ^{۱۶۶} ^{۱۶۷} ^{۱۶۸} ^{۱۶۹} ^{۱۷۰} ^{۱۷۱} ^{۱۷۲} ^{۱۷۳} ^{۱۷۴} ^{۱۷۵} ^{۱۷۶} ^{۱۷۷} ^{۱۷۸} ^{۱۷۹} ^{۱۸۰} ^{۱۸۱} ^{۱۸۲} ^{۱۸۳} ^{۱۸۴} ^{۱۸۵} ^{۱۸۶} ^{۱۸۷} ^{۱۸۸} ^{۱۸۹} ^{۱۹۰} ^{۱۹۱} ^{۱۹۲} ^{۱۹۳} ^{۱۹۴} ^{۱۹۵} ^{۱۹۶} ^{۱۹۷} ^{۱۹۸} ^{۱۹۹} ^{۲۰۰} ^{۲۰۱} ^{۲۰۲} ^{۲۰۳} ^{۲۰۴} ^{۲۰۵} ^{۲۰۶} ^{۲۰۷} ^{۲۰۸} ^{۲۰۹} ^{۲۱۰} ^{۲۱۱} ^{۲۱۲} ^{۲۱۳} ^{۲۱۴} ^{۲۱۵} ^{۲۱۶} ^{۲۱۷} ^{۲۱۸} ^{۲۱۹} ^{۲۲۰} ^{۲۲۱} ^{۲۲۲} ^{۲۲۳} ^{۲۲۴} ^{۲۲۵} ^{۲۲۶} ^{۲۲۷} ^{۲۲۸} ^{۲۲۹} ^{۲۳۰} ^{۲۳۱} ^{۲۳۲} ^{۲۳۳} ^{۲۳۴} ^{۲۳۵} ^{۲۳۶} ^{۲۳۷} ^{۲۳۸} ^{۲۳۹} ^{۲۴۰} ^{۲۴۱} ^{۲۴۲} ^{۲۴۳} ^{۲۴۴} ^{۲۴۵} ^{۲۴۶} ^{۲۴۷} ^{۲۴۸} ^{۲۴۹} ^{۲۵۰} ^{۲۵۱} ^{۲۵۲} ^{۲۵۳} ^{۲۵۴} ^{۲۵۵} ^{۲۵۶} ^{۲۵۷} ^{۲۵۸} ^{۲۵۹} ^{۲۶۰} ^{۲۶۱} ^{۲۶۲} ^{۲۶۳} ^{۲۶۴} ^{۲۶۵} ^{۲۶۶} ^{۲۶۷} ^{۲۶۸} ^{۲۶۹} ^{۲۷۰} ^{۲۷۱} ^{۲۷۲} ^{۲۷۳} ^{۲۷۴} ^{۲۷۵} ^{۲۷۶} ^{۲۷۷} ^{۲۷۸} ^{۲۷۹} ^{۲۸۰} ^{۲۸۱} ^{۲۸۲} ^{۲۸۳} ^{۲۸۴} ^{۲۸۵} ^{۲۸۶} ^{۲۸۷} ^{۲۸۸} ^{۲۸۹} ^{۲۹۰} ^{۲۹۱} ^{۲۹۲} ^{۲۹۳} ^{۲۹۴} ^{۲۹۵} ^{۲۹۶} ^{۲۹۷} ^{۲۹۸} ^{۲۹۹} ^{۳۰۰} ^{۳۰۱} ^{۳۰۲} ^{۳۰۳} ^{۳۰۴} ^{۳۰۵} ^{۳۰۶} ^{۳۰۷} ^{۳۰۸} ^{۳۰۹} ^{۳۱۰} ^{۳۱۱} ^{۳۱۲} ^{۳۱۳} ^{۳۱۴} ^{۳۱۵} ^{۳۱۶} ^{۳۱۷} ^{۳۱۸} ^{۳۱۹} ^{۳۲۰} ^{۳۲۱} ^{۳۲۲} ^{۳۲۳} ^{۳۲۴} ^{۳۲۵} ^{۳۲۶} ^{۳۲۷} ^{۳۲۸} ^{۳۲۹} ^{۳۳۰} ^{۳۳۱} ^{۳۳۲} ^{۳۳۳} ^{۳۳۴} ^{۳۳۵} ^{۳۳۶} ^{۳۳۷} ^{۳۳۸} ^{۳۳۹} ^{۳۴۰} ^{۳۴۱} ^{۳۴۲} ^{۳۴۳} ^{۳۴۴} ^{۳۴۵} ^{۳۴۶} ^{۳۴۷} ^{۳۴۸} ^{۳۴۹} ^{۳۵۰} ^{۳۵۱} ^{۳۵۲} ^{۳۵۳} ^{۳۵۴} ^{۳۵۵} ^{۳۵۶} ^{۳۵۷} ^{۳۵۸} ^{۳۵۹} ^{۳۶۰} ^{۳۶۱} ^{۳۶۲} ^{۳۶۳} ^{۳۶۴} ^{۳۶۵} ^{۳۶۶} ^{۳۶۷} ^{۳۶۸} ^{۳۶۹} ^{۳۷۰} ^{۳۷۱} ^{۳۷۲} ^{۳۷۳} ^{۳۷۴} ^{۳۷۵} ^{۳۷۶} ^{۳۷۷} ^{۳۷۸} ^{۳۷۹} ^{۳۸۰} ^{۳۸۱} ^{۳۸۲} ^{۳۸۳} ^{۳۸۴} ^{۳۸۵} ^{۳۸۶} ^{۳۸۷} ^{۳۸۸} ^{۳۸۹} ^{۳۹۰} ^{۳۹۱} ^{۳۹۲} ^{۳۹۳} ^{۳۹۴} ^{۳۹۵} ^{۳۹۶} ^{۳۹۷} ^{۳۹۸} ^{۳۹۹} ^{۴۰۰} ^{۴۰۱} ^{۴۰۲} ^{۴۰۳} ^{۴۰۴} ^{۴۰۵} ^{۴۰۶} ^{۴۰۷} ^{۴۰۸} ^{۴۰۹} ^{۴۱۰} ^{۴۱۱} ^{۴۱۲} ^{۴۱۳} ^{۴۱۴} ^{۴۱۵} ^{۴۱۶} ^{۴۱۷} ^{۴۱۸} ^{۴۱۹} ^{۴۲۰} ^{۴۲۱} ^{۴۲۲} ^{۴۲۳} ^{۴۲۴} ^{۴۲۵} ^{۴۲۶} ^{۴۲۷} ^{۴۲۸} ^{۴۲۹} ^{۴۳۰} ^{۴۳۱} ^{۴۳۲} ^{۴۳۳} ^{۴۳۴} ^{۴۳۵} ^{۴۳۶} ^{۴۳۷} ^{۴۳۸} ^{۴۳۹} ^{۴۴۰} ^{۴۴۱} ^{۴۴۲} ^{۴۴۳} ^{۴۴۴} ^{۴۴۵} ^{۴۴۶} ^{۴۴۷} ^{۴۴۸} ^{۴۴۹} ^{۴۵۰} ^{۴۵۱} ^{۴۵۲} ^{۴۵۳} ^{۴۵۴} ^{۴۵۵} ^{۴۵۶} ^{۴۵۷} ^{۴۵۸} ^{۴۵۹} ^{۴۶۰} ^{۴۶۱} ^{۴۶۲} ^{۴۶۳} ^{۴۶۴} ^{۴۶۵} ^{۴۶۶} ^{۴۶۷} ^{۴۶۸} ^{۴۶۹} ^{۴۷۰} ^{۴۷۱} ^{۴۷۲} ^{۴۷۳} ^{۴۷۴} ^{۴۷۵} ^{۴۷۶} ^{۴۷۷} ^{۴۷۸} ^{۴۷۹} ^{۴۸۰} ^{۴۸۱} ^{۴۸۲} ^{۴۸۳} ^{۴۸۴} ^{۴۸۵} ^{۴۸۶} ^{۴۸۷} ^{۴۸۸} ^{۴۸۹} ^{۴۹۰} ^{۴۹۱} ^{۴۹۲} ^{۴۹۳} ^{۴۹۴} ^{۴۹۵} ^{۴۹۶} ^{۴۹۷} ^{۴۹۸} ^{۴۹۹} ^{۵۰۰} ^{۵۰۱} ^{۵۰۲} ^{۵۰۳} ^{۵۰۴} ^{۵۰۵} ^{۵۰۶} ^{۵۰۷} ^{۵۰۸} ^{۵۰۹} ^{۵۱۰} ^{۵۱۱} ^{۵۱۲} ^{۵۱۳} ^{۵۱۴} ^{۵۱۵} ^{۵۱۶} ^{۵۱۷} ^{۵۱۸} ^{۵۱۹} ^{۵۲۰} ^{۵۲۱} ^{۵۲۲} ^{۵۲۳} ^{۵۲۴} ^{۵۲۵} ^{۵۲۶} ^{۵۲۷} ^{۵۲۸} ^{۵۲۹} ^{۵۳۰} ^{۵۳۱} ^{۵۳۲} ^{۵۳۳} ^{۵۳۴} ^{۵۳۵} ^{۵۳۶} ^{۵۳۷} ^{۵۳۸} ^{۵۳۹} ^{۵۴۰} ^{۵۴۱} ^{۵۴۲} ^{۵۴۳} ^{۵۴۴} ^{۵۴۵} ^{۵۴۶} ^{۵۴۷} ^{۵۴۸} ^{۵۴۹} ^{۵۵۰} ^{۵۵۱} ^{۵۵۲} ^{۵۵۳} ^{۵۵۴} ^{۵۵۵} ^{۵۵۶} ^{۵۵۷} ^{۵۵۸} ^{۵۵۹} ^{۵۶۰} ^{۵۶۱} ^{۵۶۲} ^{۵۶۳} ^{۵۶۴} ^{۵۶۵} ^{۵۶۶} ^{۵۶۷} ^{۵۶۸} ^{۵۶۹} ^{۵۷۰} ^{۵۷۱} ^{۵۷۲} ^{۵۷۳} ^{۵۷۴} ^{۵۷۵} ^{۵۷۶} ^{۵۷۷} ^{۵۷۸} ^{۵۷۹} ^{۵۸۰} ^{۵۸۱} ^{۵۸۲} ^{۵۸۳} ^{۵۸۴} ^{۵۸۵} ^{۵۸۶} ^{۵۸۷} ^{۵۸۸} ^{۵۸۹} ^{۵۹۰} ^{۵۹۱} ^{۵۹۲} ^{۵۹۳} ^{۵۹۴} ^{۵۹۵} ^{۵۹۶} ^{۵۹۷} ^{۵۹۸} ^{۵۹۹} ^{۶۰۰} ^{۶۰۱} ^{۶۰۲} ^{۶۰۳} ^{۶۰۴} ^{۶۰۵} ^{۶۰۶} ^{۶۰۷} ^{۶۰۸} ^{۶۰۹} ^{۶۱۰} ^{۶۱۱} ^{۶۱۲} ^{۶۱۳} ^{۶۱۴} ^{۶۱۵} ^{۶۱۶} ^{۶۱۷} ^{۶۱۸} ^{۶۱۹} ^{۶۲۰} ^{۶۲۱} ^{۶۲۲} ^{۶۲۳} ^{۶۲۴} ^{۶۲۵} ^{۶۲۶} ^{۶۲۷} ^{۶۲۸} ^{۶۲۹} ^{۶۳۰} ^{۶۳۱} ^{۶۳۲} ^{۶۳۳} ^{۶۳۴} ^{۶۳۵} ^{۶۳۶} ^{۶۳۷} ^{۶۳۸} ^{۶۳۹} ^{۶۴۰} ^{۶۴۱} ^{۶۴۲} ^{۶۴۳} ^{۶۴۴} ^{۶۴۵} ^{۶۴۶} ^{۶۴۷} ^{۶۴۸} ^{۶۴۹} ^{۶۵۰} ^{۶۵۱} ^{۶۵۲} ^{۶۵۳} ^{۶۵۴} ^{۶۵۵} ^{۶۵۶} ^{۶۵۷} ^{۶۵۸} ^{۶۵۹} ^{۶۶۰} ^{۶۶۱} ^{۶۶۲} ^{۶۶۳} ^{۶۶۴} ^{۶۶۵} ^{۶۶۶} ^{۶۶۷} ^{۶۶۸} ^{۶۶۹} ^{۶۷۰} ^{۶۷۱} ^{۶۷۲} ^{۶۷۳} ^{۶۷۴} ^{۶۷۵} ^{۶۷۶} ^{۶۷۷} ^{۶۷۸} ^{۶۷۹} ^{۶۸۰} ^{۶۸۱} ^{۶۸۲} ^{۶۸۳} ^{۶۸۴} ^{۶۸۵} ^{۶۸۶} ^{۶۸۷} ^{۶۸۸} ^{۶۸۹} ^{۶۹۰} ^{۶۹۱} ^{۶۹۲} ^{۶۹۳} ^{۶۹۴} ^{۶۹۵} ^{۶۹۶} ^{۶۹۷} ^{۶۹۸} ^{۶۹۹} ^{۷۰۰} ^{۷۰۱} ^{۷۰۲} ^{۷۰۳} ^{۷۰۴} ^{۷۰۵} ^{۷۰۶} ^{۷۰۷} ^{۷۰۸} ^{۷۰۹} ^{۷۱۰} ^{۷۱۱} ^{۷۱۲} ^{۷۱۳} ^{۷۱۴} ^{۷۱۵} ^{۷۱۶} ^{۷۱۷} ^{۷۱۸} ^{۷۱۹} ^{۷۲۰} ^{۷۲۱} ^{۷۲۲} ^{۷۲۳} ^{۷۲۴} ^{۷۲۵} ^{۷۲۶} ^{۷۲۷} ^{۷۲۸} ^{۷۲۹} ^{۷۳۰} ^{۷۳۱} ^{۷۳۲} ^{۷۳۳} ^{۷۳۴} ^{۷۳۵} ^{۷۳۶} ^{۷۳۷} ^{۷۳۸} ^{۷۳۹} ^{۷۴۰} ^{۷۴۱} ^{۷۴۲} ^{۷۴۳} ^{۷۴۴} ^{۷۴۵} ^{۷۴۶} ^{۷۴۷} ^{۷۴۸} ^{۷۴۹} ^{۷۵۰} ^{۷۵۱} ^{۷۵۲} ^{۷۵۳} ^{۷۵۴} ^{۷۵۵} ^{۷۵۶} ^{۷۵۷} ^{۷۵۸} ^{۷۵۹} ^{۷۶۰} ^{۷۶۱} ^{۷۶۲} ^{۷۶۳} ^{۷۶۴} ^{۷۶۵} ^{۷۶۶} ^{۷۶۷} ^{۷۶۸} ^{۷۶۹} ^{۷۷۰} ^{۷۷۱} ^{۷۷۲} ^{۷۷۳} ^{۷۷۴} ^{۷۷۵} ^{۷۷۶} ^{۷۷۷} ^{۷۷۸} ^{۷۷۹} ^{۷۸۰} ^{۷۸۱} ^{۷۸۲} ^{۷۸۳} ^{۷۸۴} ^{۷۸۵} ^{۷۸۶} ^{۷۸۷} ^{۷۸۸} ^{۷۸۹} ^{۷۹۰} ^{۷۹۱} ^{۷۹۲} ^{۷۹۳} ^{۷۹۴} ^{۷۹۵} ^{۷۹۶} ^{۷۹۷} ^{۷۹۸} ^{۷۹۹} ^{۸۰۰} ^{۸۰۱} ^{۸۰۲} ^{۸۰۳} ^{۸۰۴} ^{۸۰۵} ^{۸۰۶} ^{۸۰۷} ^{۸۰۸} ^{۸۰۹} ^{۸۱۰} ^{۸۱۱} ^{۸۱۲} ^{۸۱۳} ^{۸۱۴} ^{۸۱۵} ^{۸۱۶} ^{۸۱۷} ^{۸۱۸} ^{۸۱۹} ^{۸۲۰} ^{۸۲۱} ^{۸۲۲} ^{۸۲۳} ^{۸۲۴} ^{۸۲۵} ^{۸۲۶} ^{۸۲۷} ^{۸۲۸} ^{۸۲۹} ^{۸۳۰} ^{۸۳۱} ^{۸۳۲} ^{۸۳۳} ^{۸۳۴} ^{۸۳۵} ^{۸۳۶} ^{۸۳۷} ^{۸۳۸} ^{۸۳۹} ^{۸۴۰} ^{۸۴۱} ^{۸۴۲} ^{۸۴۳} ^{۸۴۴} ^{۸۴۵} ^{۸۴۶} ^{۸۴۷} ^{۸۴۸} ^{۸۴۹} ^{۸۵۰} ^{۸۵۱} ^{۸۵۲} ^{۸۵۳} ^{۸۵۴} ^{۸۵۵} ^{۸۵۶} ^{۸۵۷} ^{۸۵۸} ^{۸۵۹} ^{۸۶۰} ^{۸۶۱} ^{۸۶۲} ^{۸۶۳} ^{۸۶۴} ^{۸۶۵} ^{۸۶۶} ^{۸۶۷} ^{۸۶۸} ^{۸۶۹} ^{۸۷۰} ^{۸۷۱} ^{۸۷۲} ^{۸۷۳} ^{۸۷۴} ^{۸۷۵} ^{۸۷۶} ^{۸۷۷} ^{۸۷۸} ^{۸۷۹} ^{۸۸۰} ^{۸۸۱} ^{۸۸۲} ^{۸۸۳} ^{۸۸۴} ^{۸۸۵} ^{۸۸۶} ^{۸۸۷} ^{۸۸۸} ^{۸۸۹} ^{۸۹۰} ^{۸۹۱} ^{۸۹۲} ^{۸۹۳} ^{۸۹۴} ^{۸۹۵} ^{۸۹۶} ^{۸۹۷} ^{۸۹۸} ^{۸۹۹} ^{۹۰۰} ^{۹۰۱} ^{۹۰۲} ^{۹۰۳} ^{۹۰۴} ^{۹۰۵} ^{۹۰۶} ^{۹۰۷} ^{۹۰۸} ^{۹۰۹} ^{۹۱۰} ^{۹۱۱} ^{۹۱۲} ^{۹۱۳} ^{۹۱۴} ^{۹۱۵} ^{۹۱۶} ^{۹۱۷} ^{۹۱۸} ^{۹۱۹} ^{۹۲۰} ^{۹۲۱} ^{۹۲۲} ^{۹۲۳} ^{۹۲۴} ^{۹۲۵} ^{۹۲۶} ^{۹۲۷} ^{۹۲۸} ^{۹۲۹} ^{۹۳۰} ^{۹۳۱} ^{۹۳۲} ^{۹۳۳} ^{۹۳۴} ^{۹۳۵} ^{۹۳۶} ^{۹۳۷} ^{۹۳۸} ^{۹۳۹} ^{۹۴۰} ^{۹۴۱} ^{۹۴۲} ^{۹۴۳} ^{۹۴۴} ^{۹۴۵} ^{۹۴۶} ^{۹۴۷} ^{۹۴۸} ^{۹۴۹} ^{۹۵۰} ^{۹۵۱} ^{۹۵۲} ^{۹۵۳} ^{۹۵۴} ^{۹۵۵} ^{۹۵۶} ^{۹۵۷} ^{۹۵۸} ^{۹۵۹} ^{۹۶۰} ^{۹۶۱} ^{۹۶۲} ^{۹۶۳} ^{۹۶۴} ^{۹۶۵} ^{۹۶۶} ^{۹۶۷} ^{۹۶۸} ^{۹۶۹} ^{۹۷۰} ^{۹۷۱} ^{۹۷۲} ^{۹۷۳} ^{۹۷۴} ^{۹۷۵} ^{۹۷۶} ^{۹۷۷} ^{۹۷۸} ^{۹۷۹} ^{۹۸۰} ^{۹۸۱} ^{۹۸۲} ^{۹۸۳} ^{۹۸۴} ^{۹۸۵} ^{۹۸۶} ^{۹۸۷} ^{۹۸۸} ^{۹۸۹} ^{۹۹۰} ^{۹۹۱} ^{۹۹۲} ^{۹۹۳} ^{۹۹۴} ^{۹۹۵} ^{۹۹۶} ^{۹۹۷} ^{۹۹۸} ^{۹۹۹} ^{۱۰۰۰}

حضرتيك انبىوي كينتر كين كمال كندهم حضور ارحم ايدى قهرمانا سفا تره ده
بالدات و با بالورله اسماع ابرك حكومت نيه بي راور لر يك نزيل رخصه ائمه
وار ويا نظره كندى سطنه نيه بي ائمه كلزي فولانده ايجمز مرسوله واسطه كور ملكده

بغه سينا به حمل اوله بولى

عقده لرك نسيانته كلجه به باكلجه ياد شهيد و صديق نظره مسول اوله منى آرزو
ايدم بهرجه نالده عترت جيلك ائدم اوله عترت لرك دما اوله اوله و كلام

ارلسه ساور لره واسطه ادرغى در ميلم

به ياد شهيد ائدم اربى المذبح و كلا على بن سوز يارومه فو حكومتى تحيف ديك
سدى به فو اقباء ائدم بوسلكى اقباء ائمه ائسم فقط فرنگ هر يادى

اوله كورده اوله سطره بوز لرغى قى قىاب رايانك رخصه موهوب اوله كلزي
انسته بوسلنده كه به عمر من هدايه سويو بوسلنده سويو

محل و هنج كو نريك هر دم انسته بوسلنده كه رخصه اكل منى مجاز ادرم در سويو حكيم

اولدم بولا در انسته بوسلنده كه رخصه اكل منى مجاز ادرم در سويو حكيم
صاحبه خايه نظرى حضرتيك نواله در نيك ايجمز و بر ديك اوله رده معقول اوله در

بغها اهل در الحقه
در در اهل
گماكه

ya'yı tahkir için bir tiyatro yaptığımı ve hattâ oynattığımı ma'raz-ı şikâyette İzmir konsoloshanesine beyan etti. Hande-i istihzâdan başka bir cevap alamadı.

Zannıma göre mehâfil-i ecnebiyede ceryan eden sözler, Midillü Rusya konsolos vekiliyle, devlete millete ve hattâ haysiyet-i hükümet ve hilâfete rağmen mücerred beni kırmak için konsolos vekiline hem-palık denaatini ihtiyar eden hariciye nazır-ı binazarının netice-i ihtiraatıdır. Müşarünileyh, vali iken benden, üç ay evvel vefat ettiğini resmen öğrendiği bir kaymakamı üç ay sonra mezardan çıkarmağa emir verir ve yolda bulunan konsoloshanesine irsal ettirmek istediği gibi Midillü'de tiyatro mevcut iken ya, "elhainü haif" hükmüne veya "alçaklar kınını fırsat vaktinde istimal etmek için gönlünde saklar". Kavlı-i firengânesine ittibâ ile hiç bir şey söylemeğe cesaret edememiş iken,

Hat-âverler güzeşte hüsn-ü-ânın yâd eder gâhi

Misâl-i merdüm-i müflis zaman-ı devletin söyler.

kabilinden olarak Midillü'de şimdi mefkud olan bir tiyatro mevcut kıyas etmesine ve o tiyatro benim tarafımdan yapıldığını ve memurların maaşı kesilmek sayesinde beslendiği tasavvurunda bulunmasına taaccüp olunmaz. Zaten hariciye nazırı paşa hazretlerinin nazar-ı basireti, hiç göremediğim kirpiklerinden ileri geçebileceğini bilemiyorum; ümid edemiyorum. Şu kadar var ki müşarünileyh hazretleri firenk kunduracıları kadar dürüst fransızca söylemekten ve hiçbir lisanda hiçbir fenne müteallik bir kelimenin manâsını bilmemekle beraber Rıza Paşa dalkavukluğundan yetmişmiş ve tercüme Odası'na bir kâğdın manâsından, imlâsından kat'-ı nazar, satırını doğru yazmağa muktedir olamadığı halde çırağ olduğu gibi, Oda'dan yine o hali ile çıkmış olduğundan bile intibah hasıl etmeksizin Âli Paşa taslaklığını kendince beka-yı ikbal ve hırs-ı câha medâr-ı münferid addedildiğinden mehafil-i ecnebiyede bana dair ceryan eden sözlerin "Kemâl, Ahmed Vefik kabilindendir. O da tiyatro yazıyor. Konsoloları, ötedenberi haiz oldukları imtiyazdan bile mahrum ediyor. Bu cihetle Ahmed Vefik'ten bile şenîdir. Ne çare ki padişahın himaye görüyor. İtalya devleti ile ne kadar şeyler ceryan etti. Yine Kemâl'i padişah himaye etmedi mi?" yolunda kendinin ihtira ve irad eylediği türrehat ve netayicinden olduğuna şüphe var mıdır?

Bilirsin ki ben ömrümde Ahmed Vefik Paşa'yı takdir etmedim. Ömrümde bir kere yanına gitmedim; ömrümde bir kere bir haline

taklid etmedim. Hattâ Mikromeğa'ya yazdığı tercüme-yi tezyif yolunda bir makaleye de başladım; mukaddemesini sen neşrettin.

Yine bilirsin ki ben Midillü'de hiç tiyatro yazmadım. Yalnız Celâl'i ikmâl ettim. Onu da vasıtanla huzur-ı hümayuna takdim eyledim.

Hele her şeyden a'lâ bilirsin ki Midillü'de bulunan ve topyekûn yetmiş seksen kişiye ait olan zükûr-i islâmiye eshâb-ı kalemine velev ki tiyatro kuvvetiyle olsun kendi bildiğim kadar Türkçe öğretebilmek, lisanın terakkisine, milletin tefeyyüzüne medâr olur ve bu maksad için memurların maaşından para kat'ına kadar tagallüb ihtiyarı lâzım gelir zannedecek bir mecnun değilim.

Ahmed Vefik Paşa'nın şimdiye kadar ikâme edegeldiği tiyatro mecnunluğuna Selânik'i dolaşmış, Çanakkalesi'nden geçmiş ve hâlâ İzmir'de bulunmuş olan bir tiyatronun yalnız birkaç gün Midillü'de bulunmasını misâl göstermek ve Selânik'ten ve Çanakkalesi'nden hususıyla İzmir'den bahsedilmemek bed-nazar paşa hazretlerinin İstanbul'da gitti gideli kemâl-i kereminden hakkımda işae ettiği müfteriyatı, sefaretlere de bizzat ve bilvasıta isma' ederek hükûmet-i seniye-yi, memurlarının şahsında terzil ve tahkir etmekten ve Avrupa nazarında kendisini saltanat-ı seniye-yi istedikleri gibi kullanmak için vasıta-i münferide göstermekten başka bir manâya hamlolunabilir mi?

Gazetelerin neşriyatına gelince: Ben yalnızca padişahımla vicdanım nazarında mes'ul olmamağı arzu ederim. Birçok zamanlar gazetecilik ettim. Edepsiz gazetelerin daima edepsiz vükelâyâ, edepsiz memurlara vasıta olduğunu da bilirim.

Ben padişahımdan eminim; emrini almadıkça vükelâsı aleyhinde söz yazmak kadr-i hükûmeti tahkir demek olacağı için şimdiye kadar ihtiyar etmedim. Bu mesleği ihtiyar etmek te istemem. Fakat ferman-ı hümayunları o merkezde ise vükelâyı, süferayı, yüzlerindeki nikab-ı riyânın ref'iyle, mevhub oldukları şekil ve mahiyette göstermeğe hazırım. Emniyet buyurulsun ki ben ömrümde hezeyan söyler yolunda sarhoş olmadım. Buna da emniyet buyurulsun ki sarhoş değil hattâ mecnun olsam da söyleyeceğim saçma, hariciye nazırı hazretlerinin mevtaları diriltmek için verdiği emirlerden ma'kul olur. Bâki dua.

9 Zilhicce 98

Kardeşin

KEMAL